

Bachelorgradsoppgave

Forebygging av mobbing i skolen

Preventing bullying in school

Hvordan kan mobbing forebygges i skolen?

How to prevent bullying in school?

Lars Lingen Jacobsen

GLU360

Bachelorgradsoppgave i grunnskolelærerutdanning for 5. -10. trinn

Lærerutdanning

Høgskolen i Nord-Trøndelag - 2015

HINT

SAMTYKKE TIL HØGSKOLENS BRUK AV KANDIDAT-, BACHELOR- OG MASTEROPPGAVER

Forfatter(e): Lars Lingen Jacobsen

Norsk tittel: Forebygging av mobbing i skolen

Engelsk tittel: Preventing bullying in school

Studieprogram: Grunnskolelærerutdanning for 5. – 10. trinn

Emnekode og navn: GLU360

**Vi/jeg samtykker i at oppgaven kan publiseres på internett i fulltekst i Brage,
HiNTs åpne arkiv**

**Vår/min oppgave inneholder taushetsbelagte opplysninger og må derfor ikke
gjøres tilgjengelig for andre**

Kan frigis fra: _____

Dato: 26/5-15

Lars Lingen Jacobsen

(sign)

Lars Lingen Jacobsen

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	1
1.1 Begrunnelse for valg av tema	1
1.2 Problemstilling	1
1.3 Avgrensing av oppgaven	2
2. Teori	2
2.1 Hva er mobbing?	2
2.1.1 Ulike typer mobbing	3
2.2 Mobbingsfokusert forebygging	4
2.3 Empati og empatiutvikling	4
2.4 Læreren som klasseleder og miljøbygger	5
2.5 Medvirkende faktorer for forebygging av mobbing	7
2.6 Fellesskapsbygging	9
3. Metode	10
3.1 Intervju	10
3.2 Valg av metode	11
3.3 Analyse	11
3.4 Utvalg	12
3.5 Etske betraktninger	12
4. Resultat	12
4.1 Fellesskapsbygging	12
4.2 Oppstartstur	13
4.3 Gjøre det enklere å si fra	14
4.4 Empatiutvikling	14
5. Drøfting	15
5.1 Fellesskapsbygging	16
5.2 Oppstartstur	17
5.3 Gjøre det enklere å si fra	17
5.4 Empatiutvikling	18
5.5 Metodekritikk	19
5.6 Konklusjon	19
Litteraturliste	21
Vedlegg 1	24

Vedlegg 2	25
------------------------	-----------

1. Innledning.

I denne bacheloroppgaven ønsker jeg å se nærmere på hvordan mobbing kan forebygges på ungdomstrinnet. Jeg har valgt å intervju noen elever, der de kunne komme med innspill og kanskje egen erfaring. Jeg vil se nærmere på det elevene forteller, å se om det er noen faktorer som kan virke forebyggende mot mobbing i skolen.

Jeg valgte å utføre et semistrukturert intervju, der jeg intervjuet tre elever, to gutter og en jente. Jeg skulle egentlig intervju to jenter, men av personlige årsaker, kunne ikke den ene jenta delta. Elevene har egne opplevelser og må kanskje håndtere situasjoner som lærerne ikke er klar over hver dag, så derfor valgte jeg å intervju elever.

1.1 Begrunnelse for valg av tema

Mobbing kan oppfattes på forskjellige måter hos hver enkelt elev, og dessverre er det mange elever som opplever mobbing både ukentlig og daglig. Mobbing er et veldig alvorlig tema i skolen. Her vil jeg nevne saken om Odin Olsen Andersgård som ble mobbet på to ulike skoler, der ingen av de voksne tok saken alvorlig nok, noe som gjorde at mobbingen aldri tok slutt. Det endte på den verst tenkelige måten der han som tretten år valgte å forlate verden (Mikkelsen m.fl, 2015). Jeg har valgt dette temaet på grunn av at det er svært viktig, interessant og lærerikt å kunne se å belyse viktigheten av forebygging av mobbing. Vil også se på virkningene av fellesskapsbygging, empatiutvikling/ansvarliggjøring og det med å gjøre det enklere for elevene å si fra når mobbing oppdages eller oppleves. Jeg var også interessert i å finne ut hva elever mener om de nevnte temaene med tanke på forebygging av mobbing. Er dette metoder man kan bruke for å forhindre eller forebygge mobbing? Dette vil også være et sentralt tema i mitt yrke som kommende lærer. Jeg har valgt å se nærmere på om en felles oppstartstur, fellesskapsbygging, empatiutvikling og med det å gjøre det enklere å si fra. Jeg bestemte meg tidlig i arbeidet for å kjøre en kvalitativ forskningsmetode med intervju av elever i 10. trinn, for å få deres synspunkt på temaet.

1.2 Problemstilling

Jeg har beskrevet noen definisjoner på mobbing i teoridelen. Det er den som blir mobbet som kan bestemme om de føler det som mobbing, og ingen andre. Det er en følelse som er forskjellig for hver og en av oss. Skoler og lærer har i plikt å gripe inn om mobbing oppdages

(Opplæringslova, 1998). Mobbing er et sentralt tema og som lærer mener jeg man bør ha kunnskap om det, derfor ønsket jeg å se nærmere på faktorer som kan være med på å forebygge mobbing i skolen, og dermed kom jeg fram til følgende problemstilling: *Hvordan kan mobbing forebygges i skolen?*

1.3 Avgrensing av oppgaven

I oppgaven har jeg valgt å utføre et semistrukturert intervju der eleven kan snakke litt ut over spørsmålene. De fleste elever ser eller opplever mobbing i løpet av skoletiden, derfor ville jeg intervjuer elevene for å se deres mening og synspunkter om hvordan mobbing kan forebygges. Jeg analyserte intervjuene og brukte det til å se hvilke meninger de har i forhold til mobbing og hvordan det kan reduseres. Jeg har valgt å fokusere mye på teoridelen for å redegjøre min problemstilling, og se hva forskning på område sier. Videre i drøftingsdelen tar jeg for meg det som kan se ut som grunnmuren for godt klassemiljø som kan forebygge eller forhindre mobbing.

2. Teori.

2.1 Hva er mobbing?

Mobbing er noe de aller fleste har hørt snakk om, men hva er egentlig mobbing? Mobbing defineres på mange måter, men fysiske eller sosiale negative handlinger som utføres gjentatte ganger over tid er en definisjon som går igjen. Mobbing kan enten være av en person, eller en gruppe personer. Handlingen blir rettet mot en person som ikke er i stand til å forsvare seg i den gitte situasjonen (Roland, 2014). Det finnes flere måter å bli mobbet på, både fysisk og psykisk, men etter årtusenskiftet har det i større grad blitt mer mobbing gjennom datamaskiner og mobiltelefoner. Dette er noe vi kaller nettmobbing eller digital mobbing. Roland (2014) sier at denne type mobbing i økende grad går hånd i hånd med den tradisjonelle mobbingen. Mobbing blir av de fleste forskere oppfattet som negativ atferd, der hensikten, bevisst eller ubevisst, er å skade mobbeofferet på en eller annen måte (ibid).

Ertsvåg (2014) definerer digital mobbing og nettmobbing som en aggressiv handling eller atferd utøvd ved bruk av elektroniske hjelpemidler av en person eller ei gruppe, gjentatt over tid mot et offer som ikke kan forsvare seg. Mobbing via internett og sosiale medier er et økende problem. Dette er noe som kan skape store utfordringer hos en lærer. Utviklinga skjer

veldig raskt, og det kan være vanskelig og holde seg oppdatert. Digital mobbing kan være vanskelig og oppdage i og med at det skjer via sms, mms, chatterom eller andre sosiale medier. Siden digital mobbing ikke er ansikt til ansikt, men over disse typer media, vil offeret i mindre grad klare å forsvare seg, og det er vanskelig for utenforstående å oppdage det. Digital mobbing blir derfor også omtalt som skjult mobbing (Digital mobbing, 2011). En av forskjellene mellom kontaktmobbing og nettmobbing er at mobberen og offeret ikke står ansikt til ansikt. Da vil ikke offeret kunne klare å observere kroppsspråket til mobberen, verken før, under og etter episoden. Hvis mobbingen blir skrevet som en tekst gjennom et medium, er mobberne i mye større grad avskåret fra informasjon om hvordan offeret vil reagere (Roland, 2014). Dette er noe som kan føre til misoppfatninger. Hvis hensikten var ironisk ment, kan offeret likevel ta episoden ille opp. Det kan altså være vanskelig å tyde hensikten av en handling som skjer over forskjellige medier. Digitale medier kan for eksempel brukes til å plage, true andre, fryse ut og lignende. Barn og unge vet ikke alltid konsekvensene ved slike handlinger de gjør over internett og digitale medier (ibid). I det jeg er inne på hva mobbing er, er det også hensiktsmessig å nevne årsaker til at mobbing oppstår. I boka *Mobbing i skolen* nevner Dan Olweus (2010) noen årsaker til mobbing. Han mener de største årsakene til at man kan bli mobbet, ofte er på grunn av at elever er fysisk svake, engstelige, usikre, følsomme, eller at elever har vanskelig for å hevde seg i vennegruppen både fysisk, verbalt og på andre måter.

2.1.1 Ulike typer mobbing

Vi har mange definisjoner på mobbing, i og med at det er mang typer, og som Storfjord & Storfjord (1997) sier, er mobbing en følelsesopplevelse i og med at det er mange definisjoner på mobbing og det kan være vanskelig å definere følelser. Det er det enkelte offeret som kjenner følelsen av å bli mobbet. Man kan si at mobbing kan være et sammensatt problem av ulike definisjoner (ibid).

Enkle definisjoner av mobbing:

1. negativ handling mot et mennesket, utført av en gruppe
2. handlingen utføres av bare en person på offeret, men med tilskuere som etter hvert slutter seg til mobberen
3. når personer erter, plager eller fryser ut en enkeltperson
4. fysisk og psykisk mobbing (dette inngår i alle punktene) (Storfjord & Storfjord, 1997).

2.2 Mobbingsfokusert forebygging

I stor grad er program og tiltak for å forebygge mobbing ofte rettet mot selve problemet. Tiltakene mot forebygging av mobbing går i stor grad ut på å skape holdninger hos hver enkelt elev og bygge kultur for et godt miljø. Tiltakene i seg selv trenger ikke være problemet, men at det kan være forutsetningene som ikke er tilstede (Roland, 2014). Dette mener Roland(2014) er en vesentlig grunn til å anbefale et forebyggende program i to ledd. Første ledd er god klasseledelse som i seg selv er forebyggende. Dette betyr i praksis at den eller de som gjennomfører tiltak bør ha autoritet overfor sine elever. Det er når en merker at dette fungerer, at direkte forebygging har best mulighet å lykkes (ibid). Andre ledd er mobbingsfokuserte tiltak. Dette leddet hører til i den tradisjonen som kalles kognitive og sosiale treningsprogrammer. Dette er en meget bred og sammensatt retning som i stor grad bygger på kognitiv psykologi og sosialpsykologi(ibid). Det blir beskrevet at disse teoriene og metodene anvendes i gruppeterapi, individualterapi og semiterapeutiske opplegg i skolen og andre institusjoner. Samtaler om mobbing med elevene, bør ikke foregå til faste tider på timeplanen, tvert imot. Hvis det blir tatt opp som en naturlig del av skolehverdagen, vil troverdigheten bli større. Samtidig bør det også være faste tidspunkter, slik at temaet ikke glir ut av fokus og blir glemt (ibid).

2.3 Empati og empatiutvikling

Mangel på empati kan være en faktor for at mobbing oppstår, i og med at elever ikke da har kompetanse for å forstå hva et annet menneske føler i et gitt øyeblikk. På grunnlag av dette har jeg valgt å ta for meg det som en faktor for forebygging av mobbing. Den allmenne definisjonen av ordet empati i psykologisk litteratur er beskrevet som opplevelses- eller følelsesmessig å ”vite” hva et annet menneske føler i et gitt øyeblikk i sin private verden. Det blir beskrevet i boka Empati av Ulla Holm (2005) at man plutselig får en kunnskap eller innsikt om den andres følelsestilstand. Med det menes at man forstår en annens opplevelse eller situasjon, om hvordan han eller hun har det.

Men hva må til for at man skal kunne forstå følelsestilstanden til et annet menneske?

Empati er beskrevet som evnen som krever deltakelse av mange jeg-funksjoner, altså funksjoner som utvikles hos barn og ungdom i samspill mellom biologiske og læringsmessige faktorer (ibid). Tove Pettersen (2006) forklarer at empati kan utvikles via vennskap, noe som vil kunne føre til at vi enklere forstår et annet menneskes følelsestilstand. Via kommunikasjon, samtaler og samarbeid dannes det vennskap, og det igjen gjør at vi utvikler vår empati, noe vi trenger både i lærings situasjoner og i et sosialt fellesskap med andre. Man

må altså lære seg å lytte til andre, formulere egne synspunkter, samt kunne gi og ta i mot respons. Man kan derfor si at empati både trengs for å bygge vennskap, men at man også styrker sin empati via vennskap. Det vil si at empati og vennskap går inn i hverandre i prosessen med å skape et godt fellesskap (ibid). Kan man ha empati med noen man ikke liker? I og med at empati kan ses på som en verdinøytral kvalitet, kan man også si at man i praksis kan ha empatisk forståelse for noen man ikke liker. Det hevdes altså at det er mulig å være empatisk mot et menneske uten at man liker vedkommende (Kinge. 2014). Dette viser at på tross av det å være mindre gode venner, kan elever likevel tilegne seg empatisk forståelse ovenfor hverandre.

2.4 Læreren som klasseleder og miljøbygger

For at elever skal ha et best mulig miljø i klassen, er det lærerens oppgave å legge til rette for at det skal være et positivt klima i klassen. Det er også lærerens oppgave å legge til rette for at gode relasjoner kan bygges, både mellom lærer og elev, og eleven seg i mellom. Hvis lærer og elev har gode relasjoner til hverandre, vil eleven ha større forutsetninger for å kunne skape gode relasjoner til andre elever (Drugli, 2008).

Dette er også beskrevet i boka *Livet i skolen 2*:

”Barn og unge som har en positiv relasjon til sin lærer, er generelt bedre likt av de andre elevene i klassen enn barn og unge som har en negativ lærerrelasjon” (Lillejord m.fl. 2010, s. 147). Det kan derfor ha stor betydning hvordan man som lærer forholder seg til eleven, da det igjen vil ha betydning for hvordan andre elever oppfatter denne eleven.

Læreren skal også legge til rette for at elevene trives, både generelt og på skolen, samt ha muligheter for å utvikle seg faglig og som person. Dette kan knyttes opp mot den generelle delen av lærerplanen hvor et av målene for opplæringen i skole er at elevene skal bli ”det integrerte mennesket” (Utdanningsdirektoratet).

En god klasseleder er nødvendig for at en klasse skal ha et godt læringsmiljø, noe som forutsetter at læreren innehar de kvalitetene som trengs for at elevene opplever nettopp dette. Det er mye fokus på at klasselederen skal være autoritativ, der læreren ønsker og forventer at elevene skal lære, men som samtidig ser elevene og er der for dem.

”Autoritativ klasseledelse, som ikke er autoritær ledelse, betyr at læreren framstår som klassens tydelige leder gjennom å sette de viktige standardene, gi omsorg til hver

elev, kontrollere at standardene holdes, og delegere frihetsgraden når eleven og klassen er klar for det” (Roland, 2014, s. 92).

Elever og lærer kan gå sammen å ordne regler som skal gjelde for klassen, da elevene blir mer bevisste på reglene ettersom de har vært med på å forme dem. Dette omtales som elevmedvirkning. Elevmedvirkning innebærer at eleven deltar i beslutninger som gjelder elevens egen og gruppens læring (Slemmen, 2010).

I Olsen og Traavik (2010) sin bok *Resiliens i skolen*, beskriver de ”De fire T-er”, der den gode lærer er trygg, tydelig, trivelig og trofast. En god lærer bygger relasjoner med hver enkelt elev, slik at de kan være trygge på hverandre. Alle bør føle trygghet for at de skal fungere godt i et fellesskap, og det må være en del av grunnmuren for at gode relasjoner skal bygges i en klasse. Dette beskrives som et grunnleggende behov i Maslows behovspyramide og at det er livsnødvendige betingelser for mennesket. Maslows behovspyramide er delt inn i fem trinn der de tre nederste beskrives som *mangelbehov*, altså de grunnleggende behovene for at de siste trinnene skal kunne utvikles. De første punktene beskrives som livsnødvendig for at et menneske skal opprettholde livet. Trygghet er punkt nummer to i pyramiden etter det første punktet som handler om at mennesket må ha mat og drikke for å fungere, og det er grunnmuren for at livet skal være motiverende for å gjøre noe annet. Behovet for trygghet er altså noe av det viktigste i behovspyramiden for at et menneske skal fungere alene og i et fellesskap ifølge Abraham Maslow (Imsen, 2012). Trygghetsbehov dreier seg om sikkerhet, stabilitet, avhengighet, beskyttelse, være fri for frykt, angst og kaos, behov for struktur, lov, orden og grenser. Disse behovene vil kunne bidra til å virke inn på atferdsmønstret til mennesket å påvirke hvordan man framtrer i tilværelsen. Elevene trenger å vite at de er trygge i venneflokket, og forstå at det å bli mobbet eller hengt ut ikke er noen dagligdags trussel. Det vil da si at trygghet vil kunne løfte eleven slik at det er enklere å stå imot en eventuell mobbesituasjon (ibid).

Den tydelige læreren gir tydelige beskjeder til klassen, har struktur og skaper et godt læringsmiljø for klassen. Det er også viktig at elevene blir sett og hørt i klassen, der læreren tar elevene på alvor. Dette har også sammenheng med relasjonsbygging, men også at de føler at de har en tilhørighet i klassen. I en klasse der læreren har god relasjon til elevene, vil de også kunne ha tillit til læreren og dermed bidra selv til å skape et godt læringsmiljø, at de føler seg trygge, samt et generelt godt miljø i klassen (Ogden, 2012).

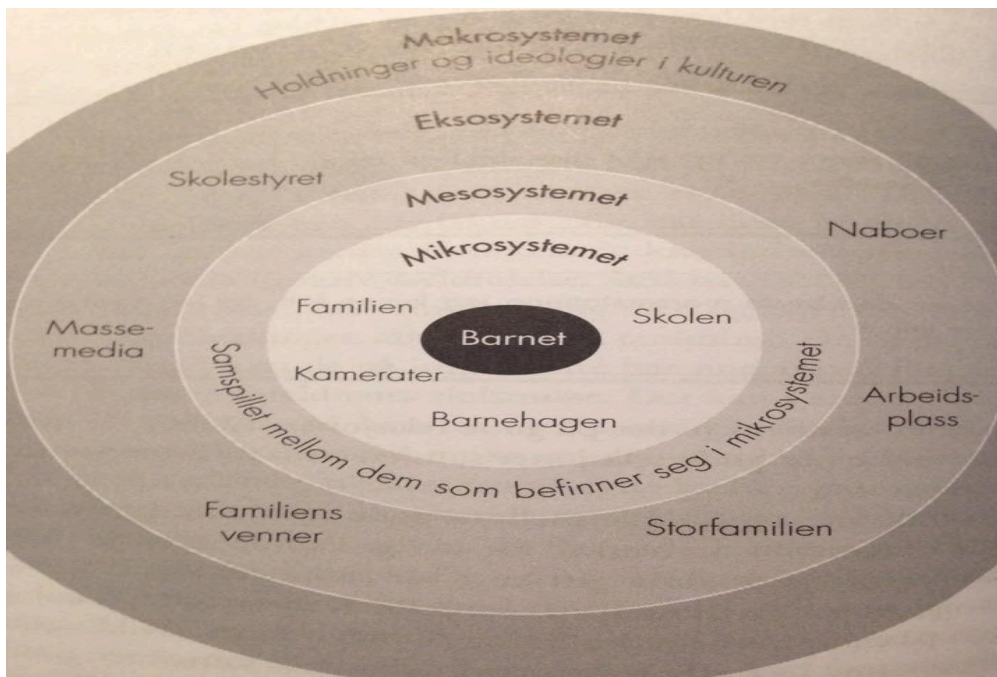
Man kan si at med det å skape godt klassemiljø, trygghet og danne gode relasjoner i klassen er grunnmuren for å forebygge mobbing. Gode relasjoner mellom elevene i en klasse har sammenheng med lite mobbing. Når en klasse har stort omfang av gode relasjoner øker sjansen for at potensielle mobbeofre har venner, som også vil motvirke proaktiv aggresjon. Dette er viktige poenger for at god relasjonsbygging kan være med på å forebygge mobbing (Roland, 2014).

2.5 Medvirkende faktorer for forebygging av mobbing

Som nevnt ovenfor har man som lærer et ansvar når det gjelder å skape positive relasjoner med elevene. Det vil skape trygghet hos eleven overfor deg som lærer, noe som kan medføre at eleven føler det naturlig å oppsøke lærer i ubehagelig situasjoner. Dette kan både handle om negative og positive opplevelser hos eleven. Hvis eleven føler at lærer "ser" og "lytter" til eleven vil det også føre til at elevene tør å fortelle om skjult mobbing som ofte foregår over digitale medier. Da er det viktig at man som lærer tar tak i problemet og viser elev at man bryr seg. Som lærer kan det også være lurt og kunne se hvordan eleven har det, både på skole og på andre arenaer. Her kan jeg også nevne Urie Bronfenbrenners økologiske modell, med fokus på at barnet ikke bare er et barn, men et individ, som er dagpendler mellom ulike arenaer, noe som betyr at det kan ha stor verdi å kjenne barnet på flere arenaer enn bare på skolebenken. Jeg vil også belyse Georg Herbert Mead sin Speilingsteori inn i dette temaet, der det er snakk om å samhandle med andre, og hvordan vi speiler oss selv i andres reaksjoner. Mead har teorier som er sentrale i denne bacheloroppgaven, der vi ser på mennesket som dagpendler og skal omgås og kommunisere med andre på ulike arenaer, og der kommer også Urie Bronfenbrenner inn. Dette er igjen sentralt i arbeid med forebygging av mobbing og relasjonsbygging mellom lærer og elev samt elevene seg i mellom (Imsen, 2012). I følge Georg Herbert Mead sin speilingsteori er det andres reaksjoner på oss selv vi observerer. Altså våre handlinger belyses ved andres reaksjoner. Via denne teorien vil man kunne se elevenes oppførsel speiles i ulike miljø og på ulike arenaer. For at en handling som speiles skal ha betydning må det være via personer som betyr noe på en eller annen måte, altså reaksjoner fra *signifikante andre*. *Signifikant andre* beskrives som en betydningsfull person. I dette tilfellet er det jo læreren som skal være den signifikante andre for eleven (Imsen, 2012). Man må lære seg og kjenne eleven, og se på eleven som et individ, altså en dagpendler mellom ulike arenaer. Bronfenbrenners økologiske modell belyser dette på en god måte, der han deler barnets verden inn i ulike systemer, der barnet er i sentrum. Første system i denne modellen som Bronfenbrenner kaller Mikronivå, er

der barnet befinner seg daglig med familie, kamerater osv. Neste nivå, Mesosystemet er samspillet mellom dem som befinner seg i mikrosystemet. Eksosystemet er neste nivå, som har stor betydning for hvordan barnet er i de foregående nivåene. Eksempel på dette kan være barnevern eller PPT. Det siste nivået er Makrosystemet, som kan forklares med at samfunnets utvikling har betydning for barnet (Olsen & Traavik, 2010). Se figur 1.

Figur 1 (Hauge[red.] 2008, referert i Olsen & Traavik, 2010).

På denne måten vil læreren se på eleven som dagpendler mellom disse systemene, og vil få et bedre perspektiv av og i livet til hver enkelt elev. Dette vil kanskje kunne være med på å bedre relasjonen mellom lærer og elev, noe som igjen kan være en forebyggende faktor for mobbing. Det er derfor viktig å ta alle barn på alvor. Barn kan reagere forskjellig på opplevelser, og et barn kan se på en opplevelse som problematisk eller krenkende, selv om et annet barn ikke gjør det.

Alle elever bør føle mestring av og til, men dette behøver ikke bare være på skolen, men også på andre arenaer. Da er det viktig at læreren kjenner eleven på flere arenaer enn skolen, altså at læreren også har kunnskap om eleven ferdigheter utenfor skolen.

Derfor er det viktig at man som lærer er bevisst på å styrke selvfølelsen til elevene, og kanskje spesielt til elever som sliter på skolen og som kan komme i risikogruppen for å bli mobbet

(Olsen & Traavik, 2010). Da kan jeg også nevne det Arve Thorshaug (forelesning i pedagogikk og elevkunnskap, 2013) sier med at læreren har i oppgave å finne en kompetanseøy hos hver enkelt elev. Med det menes at hver elev er kompetent i noe. Man må altså ta eleven ”på fersken” i det å være god på noe. På denne måten blir elevene oppmerksomme på sine kvaliteter, noe som kan styrke deres opplevelse av mestring. Via det vil kanskje eleven selv føle mestring. Det er også viktig for eleven sin egen selvfølelse og selvtillit. Hvis læreren kjenner eleven på ulike arenaer, vil det være enklere å ta eleven på fersken i å være god. Når en elev har god selvfølelse og selvtillit, vil denne eleven kanskje ha større sjanse for å kunne forsvare seg i en eventuell mobbesituasjon.

2.6 Fellesskapsbygging

Kan fellesskapsbygging være med på å danne et bedre samhold i klassen, som igjen kan være med på å forebygge mobbing på skolen og i klassene?

I klasser med godt samhold vil atmosfæren bidra til å utvikle vennskap.

I grupper med godt samhold vil den positive støtten blant elevene hindre at bare enkeltpersoner får ros eller ris: det blir et fellesanliggende. For at en lærer skal kunne klare å skape et slikt samhold å utvikle positive normer i en klasse, må han ha egenskaper som hjelper hver enkelt elev med å styrke selvtilliten (Schmuck m.fl. 1992). Hvordan kan man som lærer arbeide med å bygge et godt samhold i en klasse? Tidligere i teksten har jeg nevnt at gode relasjoner mellom lærer og elev, samt elevene seg imellom er en faktor, men hva med fellesskapsbygging? Relasjonsbygging kan også være med på å skape et bedre fellesskap, men hvordan bygge det på andre måter? Vennskap kan føre til økt selvrefleksjon, samt utvikling av empati, noe som utgjør en viktig ramme for prosessen i å skape ferdigheter som vi trenger i et sosialt fellesskap med andre. Samtidig kan det være nødvendig å ha en viss kompetanse innen empati, for å danne et vennskap (Bostad & Pettersen. 2006).

Fellesskapsbygging på ulike arenaer kan være et virkemiddel som kan skape gode relasjoner, da via samtaler og samarbeid. Dette betyr at vennskap dannes via samtaler og samarbeid med andre, men man bør ha forståelse for andres behov og interesser for at dette skal lykkes. Det betyr ikke at man må ha de samme interessene, men det påpekes at det ofte er enklere å danne en god relasjon og vennskap med mennesker som har likeverdige interesser. Brit Neumann (2004) forklarer TRYGG-modellen på en god måte, der det handler om å være trygg, og at trygghet er viktig for at hver av oss kan finne fram til våre ressurser. TRYGG-modellens viktigste mål er dermed å skape arenaer som er fremmede for støttende kultur. Via at elevene får mulighet til å samarbeide på ulike arenaer vil det kunne medføre at de lærer å forstå andre.

Elevene får da testet sine egne meninger og synspunkter, de lærer å sette seg i andres ståsted, og bygger da egen evne til å se en sak fra flere sider. De vil også via dette få trening i å se egne og andres grenser. Dette er egenskaper vi trenger for å kunne skape et godt fellesskap, samt fungere godt sosialt. Barn og unge har tillit til det vennskapet har å tilby, og dette er noe elevene tar med seg inn i klasserommet (ibid).

3. Metode

I denne bacheloroppgaven har jeg valgt å bruke en kvalitativ forskningsmetode, der jeg har intervjuet tre elever for å avdekke meninger og holdninger, som kan være med på å svare på min problemstilling om måter mobbing kan forebygges på. Med kvalitativ metode kan man fange opp meninger samt opplevelser hos elevene som man ikke i like stor grad vil få fram med undersøkelser og måling. Man får et mer personlig perspektiv da intervjuobjektene får komme med egne meninger og opplevelser om temaet (Postholm & Jacobsen, 2011). Når man skal velge hvilken metode man skal ta i bruk, er det viktig å velge en metode som er hensiktsmessig for å få et best mulig svar på problemstillingen man har valgt. Jeg valgte derfor å gjennomføre intervju av elevene, noe som ga meg muligheten til å sammenligne hva jenter og gutter ser som viktige punkter i forebygging av mobbing. Intervjuet med elevene var semistrukturert ved at alle tre elevene fikk samme spørsmål, men med mulighet for gå litt ut fra spørsmålene. Dette gjorde jeg på grunn av at da vil jeg kunne sammenligne det de sa opp mot hverandre, og finne eventuelle nyanser og/eller likhetstrekk.

3.1 Intervju

Intervjuguiden (vedlegg 1) min hadde noen bestemte områder og temaer jeg ville se nærmere på. Spørsmålene var konstruert på en måte slik at elevene kunne komme med uforutsette ting. Dermed kan jeg si at jeg gikk inn i forskningsarbeidet med en deduktiv tilnærming ved at jeg hadde noen hypoteser og visste litt hva jeg kunne få til svar. Jeg vil også si at den induktive tilnærmingen viser seg ved at spørsmålene var konstruert slik at uforutsette svar fra elevene ville komme.

3.2 Valg av metode

Med intervju som metode kan man få frem menneskers oppfatninger samt erfaringer. Fordelen med at alle elevene fikk samme spørsmål er at jeg kan sammenligne svar fra alle, samt få informasjon og se forskjeller mellom kjønn, og hvordan mobbing tolkes og kan forebygges for begge kjønn. Jeg hadde ganske åpne spørsmål, og lot elevene få snakke litt utenfor spørsmålene, noe jeg tror kan være med på å øke fleksibiliteten til hver enkelt elev, slik at de kan komme med egne erfaringer. Jeg valgte å intervjuere elever fra 10. trinn, på grunn av at de kan ha erfaring med hva som er gjort og hva som kan gjøres annerledes, eller tips om hva som ikke er gjort, men som burde vært gjort. Validiteten på undesøkelsen min kunne kanskje vært større, ved at jeg kunne intervjuet flere elever, slik at jeg hadde fått et større representativt utvalg, men jeg følte det var mer hensiktsmessig med få informanter, med tanke på oppgavens omfang. Jeg skulle egentlig ha fire informanter, men læreren til elevene sa jeg ikke kunne intervjuere den ene jenta av personlige årsaker, så dermed ble det bare en jente og to gutter.

3.3 Analyse

Jeg tok tak i transkriberingen av intervjuene, og delte dette inn i fire hovedkapitler. Oppstartstur, felleskapsbygging, empatiutvikling/ansvarliggjøring og det med å gjøre det enklere å si fra. Jeg valgte å skrive transkriberingen på dialekt, da det gikk raskere for meg å skrive, samt at jeg fikk et mer personlig preg på det elevene sa. Jobben med transkriberingen gjorde også at jeg ble mer kjent med intervjuene, og fikk en bedre oversikt over hva som kom fram i intervjuene. Hovedvariablene valgte jeg ut fra tolkning av små meningsenheter, altså induktiv analyse. Ved at jeg gjorde dette ble det en god hjelp til å se temaene/temaet på tvers av det materialet jeg fikk ut av intervjuene. Etter jeg bestemte meg for hvordan jeg skulle dele intervjuene inn i kapitler, begynte jeg å markere hele transkriberingen med markeringstusj, slik at jeg fikk en god oversikt over det jeg hadde for hver del, fra begge intervjuene. Dette er jo den delen av analysen som er kategorisering. Det ble enklere å sortere ut det jeg trengte fra hvert intervju med denne måten å arbeide på. Videre satte jeg sammen delene fra intervjuet som passet til kategoriene, og skrev det inn i et nytt dokument. Etter dette var gjort, kunne jeg starte med fortetting av stoffet, og sette det sammen som en tekst, der jeg også brukte en del sitat fra intervjuobjektene. Via denne måten å arbeide på føler jeg at det ble oversiktlig og enklere å få ut meninga av data jeg har fått via intervjuene. Fikk også sett forskjeller mellom intervjuobjektene og satt det sammen som en helhet og analysert ut i fra det. Jeg klippet bort

det som var unødvendig og forkortet det essensielle, slik at det ble mindre tekst der det mest nødvendige er komprimert.

3.4 Utvalg

Intervjuobjektene i denne undersøkelsen var elever på ungdomstrinnet ved en skole i Nord-Trøndelag. Jeg valgte å intervju elever i alderen 15-16 år. Disse elevene går i 10. klasse og jeg mente derfor at de hadde erfaring med hva som kunne vært gjort for forebygging av mobbing i og med at de snart er ferdig på ungdomskolen. Utvalget av elever ble bestemt i dialog med kontaktlærer for disse elevene. Han mente disse elevene kunne komme med nyttig informasjon, og at ingen av dem tok skade av et slikt intervju om dette temaet. Skulle intervju to gutter sammen og to jenter sammen, men som tidligere nevnt ble det av spesielle årsaker kun en jente med i utvalget.

3.5 Etiske betraktninger

Før jeg skulle gjennomføre intervju, hadde jeg en samtale med en kontaktlærer i en klasse i 10. trinn, der vi sammen ble enige om hvem jeg kunne intervju. Jeg kjente klassen godt og hadde en formening om hvem jeg ville ha en samtale med. Etter vi hadde bestemt hvem jeg kunne intervju, tok jeg en samtale med hver enkelt av de elevene, og om de var villige til å stille i et intervju. De fikk beskjed om tema og litt hva jeg ville snakke om. Fortalte også at det hele er anonymt og at deres navn aldri blir nevnt og at opptaket av intervjuet blir slettet. Jeg tok også hensyn til at den ene av jentene ikke burde intervjues, selv om det kunne vært verdifullt for studiet.

4. Resultat

4.1 Fellesskapsbygging

Fellesskapsbygging kan være en faktor for at klassemiljø og samhold i en klasse skal være bra. Derfor valgte jeg å spørre elevene hva de mente om det i forhold til forebygging av mobbing. Kan det være med på å danne et bedre samhold slik at det blir mindre mobbing? Elevene hadde flere synspunkter på dette, og de var enstemmig enig om at fellesskapsbygging er viktig og at det kan skapes via å gjøre ting felles, både på og utenfor skolen. Elevene mener fellesskapsbygging kan være med på å danne et stabilt klassemiljø, der alle trives og føler seg

som en del av helheten. De påpeker også her, at det er viktig at lærerne tar ansvar og styrer, slik at ikke de samme elevene jobber i samme gruppe hver gang det skal foregå noe.” *jeg og ei til i klassen ordnet et møte med alle i klassen, om vi skulle finne på noe en kveld, for jeg mente at i klassen vår, så er det veldig dårlig klassemiljø, og det er mange som føler det slik*”. Her kommer det fram at det kanskje ikke er slik lærerne tror, og at det foregår en del skjult mobbing. Den ene eleven poengterer at det meste foregår over sosiale medier, der verken foreldre eller lærere har kontroll på hva som skjer. Den ene eleven kommer med forslag på hvordan elevene kan føle trygghet og være en del av fellesskapet i en klasse og generelt på skolen.” *Vi kan gjøre noe vi i 10.klasse for de som går i 8.klasse. Vi kunne funnet på ting med de, noe jeg tror hadde fått de til å føle seg velkommen. På barneskolen hadde jeg noen faddere jeg ble glad i*”. Kanskje et faddersystem på ungdomskolen hadde vært en ide for å bygge miljø å danne et bedre fellesskap? Kanskje en oppstartstur kan være en del av fellesskapsbygging?

4.2 Oppstartstur

For å skape et godt klassemiljø, samt få elevene til å føle seg som en del av gruppa, kom det fram i begge intervjuene at en felles oppstartstur kunne bidra til akkurat det. Med oppstartstur menes at elevene drar på tur i begynnelsen av 8. klasse, og kanskje i begynnelsen av hvert skoleår på ungdomskolen, noe det ene intervjuobjektet mente kunne vært lurt. Det ble belyst at klassen kunne være med på å forebygge mobbing, danne et godt klassemiljø og få elevene til å føle seg trygge på hverandre ved at de hadde en slik tur:” *Det tror jeg vil være med på å skape et godt miljø, og at vi blir trygge på hverandre*”. Det kom også fram negative sider ved en slik tur:” *Jeg tror det blir noen som står alene selv om vi drar på en slik tur, så da må vertfall de voksne som er med bestemme litt hva vi skal gjøre, og at vi blir delt inn i grupper med de vi ellers ikke henger med. Hvis vi får gjøre som vi vil, blir det en som står alene*”. Her blir det jo poengtert at en slik tur må være godt planlagt og at det er viktig at de voksne styrer det meste. Mange elever kan føle usikkerhet ved en slik tur. Derfor er det kanskje viktig som elevene sier, at lærerne har styringen, og at det foregår aktiviteter som gjør at elevene ikke kan trekke seg til siden. For at turen skal bygge miljø, er det som sagt viktig at den er godt planlagt og gjennomtenkt. Den ene eleven nevner også at det kunne vært bra med en felles tur hvert år. Generelt ble det nevnt flere ganger at de burde ha mer felles aktiviteter utenfor skolen, ved å arrangere noe felles for klassen.

4.3 Gjøre det enklere å si fra

”Lærerne våre tror jo at klassemiljøet vårt er helt perfekt, men det er det jo ikke, langt ifra. Det er det bare vi som vet, vi jentene, men vi går ikke og sier noe til lærerne”.

Ofte virker det som det kan være vanskelig å si fra om man enten blir mobbet, eller ser noen som blir mobbet. I følge dem jeg intervjuet, er det redsel for selv å bli mobbet, eller at mobbingen skal bli verre om mobberen finner ut at noen har sladret på vedkommende. Det kommer fram fra jenta jeg snakket med, at lærerne ikke har noen mulighet på å bremse mobbingen på jentesiden:” *Det er ingen av oss som hører på det lærerne sier, ikke foreldrene heller. Jeg tror det er oss selv det er opp til”.* Både guttene og jenta jeg intervjuet mente at den skjulte mobbingen foregikk mest blant jenter. De forteller ikke til noen voksne om de enten blir mobbet eller ser at noen blir mobbet. Her kommer de inn på hvordan de kan endre den trenden slik at det blir oppdaget og at noen kan ta tak i problemet/problemene. Det med at foreldrene må følge bedre med er et punkt elevene kommenterer, og de mener at det kan være enklere å oppdage om foreldrene får mer kontroll over det som foregår på sosiale medier. Relasjoner mellom foreldre, lærere og elev vil kanskje kunne skape mer trygghet for elevene, og at det blir enklere å si fra? Kanskje en felles oppstartstur som en del av fellesskapsbygging kan være med på å skape en bedre relasjon mellom elevene og mellom lærer og elev. Hvis lærer og elev har gode relasjoner til hverandre, vil eleven ha større forutsetninger for å kunne skape gode relasjoner til andre elever (Drugli, 2008).

Dette er også beskrevet i boka *Livet i skolen 2*:

”Barn og unge som har en positiv relasjon til sin lærer, er generelt bedre likt av de andre elevene i klassen enn barn og unge som har en negativ lærerrelasjon”(Lillejord m.fl. 2010, s. 147). Dette kan kanskje være en viktig faktor for at det skal være enklere å si fra?

Videre er det med å forstå andres følelser og opplevelser viktig for at elevene skal forstå hverandre, og da er vi inne på empatiutvikling og sosial kompetanse.

4.4 Empatiutvikling

En betydningen av ordet empati som blir beskrevet er å vite hva et annet menneske føler i et gitt øyeblikk i sin private verden. Altså at man forstår, får kunnskap om og innsikt av en annens følelsestilstand (Holm, 2005). Elevene snakket ikke direkte om empati, men ut fra det som blir nevnt i intervjuene, er kanskje det med forståelse av hvordan andre mennesker har det en viktig brikke i arbeid med å finne måter man kan forbygge mobbing på. Ut i fra det som blir sagt av intervjuobjektene, ser det ut som om guttene har relativt lite kunnskap og

forståelse for hvordan mobbing er på jentesiden og omvendt.” *Det er lite mobbing i klassen vår, eller det er kanskje noen, men det vil jeg tro er på jentesiden, men vi ser ikke noe av det*”. Gutten konkluderer med at det er lite eller ingen mobbing i klassen, og at det er et godt klassemiljø. Jenta sier det ikke er godt miljø i klassen og at det er mye mobbing, men hun poengterer at det muligens bare er på jentesiden, for hun vet ikke hvordan det er med guttene. Det nevnes av alle informantene at det er elevene som kan forebygge mobbing, men ved videre spørsmål jeg stiller kommer de inn på at både foreldre og lærere også må bidra. Ansvarliggjøring er jo også en del av empatien, det å forstå at man har et ansvar for medelever, at de skal ha det bra. Når man kjenner hverandre bedre, så blir det svært mye vanskeligere å ikke behandle dem som mennesker. Etikken i dette er at de andre blir menneskeligjort når vi genuint bruker nysgjerrighet og interesse (Kinge. 2014).

5. Drøfting

I teoridelen av bacheloroppgaven belyser jeg en del teorier om hva mobbing er, og faktorer som kan være med på å forebygge mobbing. I drøftingsdelen ønsker jeg å se nærmere på dette, og se teorien opp imot det jeg har i resultatkapittelet. Jeg vil også se utfordringer dette har og hva elevene selv mener er viktige faktorer for forebygging av mobbing.

I resultatkapitlet valgte jeg å kategorisere intervjuene i fire hovedkapitler.

Felleskapsbygging, oppstartstur, gjøre det enklere å si fra og empatiutvikling. Disse kategoriene valgte jeg ut fra spørsmålene jeg hadde i intervjuguiden, samt materialet jeg fikk av elevene. Dette er punkter som er interessante å ha mer kunnskap om, da man kan se på disse faktorer som kan forebygge mobbing. Felleskapsbygging var et tema elevene også var opptatt av, og de hadde en del synspunkter og forslag til måter dette kunne gjøres på i skolen. Oppstartstur ble diskutert som en mulig måte til å skape et bedre klassemiljø der alle blir mer inkludert i gruppa. Skal man som foreldre og lærere klare å oppdage mobbing, er det viktig at det er enklere for elever å si fra om det når det forekommer. Informantene hadde liten tro på at de voksne kunne ordne opp i mobbing når det oppstår, men at elevene selv måtte ta tak om de skulle få bukt med det. Kan det med å gjøre det enklere å si fra være noe man må arbeide med, slik at mobbing raskere skal oppdages? Ut ifra det informantene sa, kunne det se ut som mangel på empati kan være en årsak til mobbing, derfor valgte jeg å se nærmere på det, og vil drøfte det videre i dette kapittelet.

5.1 Fellesskapsbygging

For at man skal føle seg som en del av en gruppe, må det være et godt fellesskap med gode relasjoner blant elevene og lærer. For at gode fellesskap og gode relasjoner skal virke reelt, forutsettes det at elevene får opplevelse av trygghet. Med trygghet kan også elevenes selvoppfatning styrkes ytterligere (Imsen, 2012). Som det kommer fram under intervjuene med elevene, er trygghet og et godt fellesskap sett på som viktige faktorer for at elevene skal trives i en klasse. Med dette vil elevene oppleve at de føler seg som en del av en helhet, samtidig som det kommer fram at det å være et subjekt i en klassesammenheng også er av stor verdi. Ved at lærer har en tydelig klasseledelse og bygger relasjoner med hver enkelt elev og lar elevene bygge relasjoner seg imellom, vil det kunne være med på at elevene føler seg trygge på både lærer og medelever. Har eleven en god relasjon til læreren, kan det fremme opplevelsen av det å bli bedre likt av medelever (Lillejord m.fl. 2010). For at elevene skal føle seg trygge i en klasse, påpeker den ene informantene at det er viktig at læreren har styringen på det som skal foregå og at gruppeinndeling bli bestemt av lærer. Da er det viktig at læreren legger til rette for at alle elevene trives, og at læreren evner å framstå som en naturlig lederperson. Det vil si at læreren har i oppgave å være en god klasseleder for at en klasse skal ha godt læringsmiljø, klassemiljø og at alle elevene skal føle seg som en del av helheten. Da er det viktig at læreren framstår som en tydelig autorativ leder der standarder settes og holdes, gi omsorg og delegerer frihetsgraden til elevene når de er klare for det (Roland, 2014). God klasseledelse vil dermed skape trygghet i klassen og danne gode relasjoner både mellom lærer/elev og elevene seg imellom. Når elevene føler seg trygge i en gruppe vil de ha en større bakgrunn for å ha en bedre selvoppfatning, og vil være mer rustet i en eventuell mobbesituasjon. Maslows behovspyramide beskriver det med trygghet som en grunnmur for at man skal fungere i en gruppe og i det daglige liv, og at trygghetsperspektivet må være til stede for å fremme utvikling og læring hos enkeltindividet (Imsen, 2012). Trygghet er også noe informantene legger vekt på som en viktig brikke for at de skal trives. Å føle seg trygg vil derfor være en nødvendighet for at elevene skal fungere i et fellesskap. Dette vil kunne bidra til at de har en god selvoppfatning og at de skal kunne forstå at mobbing ikke er en dagligdags trussel (ibid). Med faktorer som trygghet, selvoppfatning og gode relasjoner, kan grunnlaget for det å bygge gode fellesskap i en klasse være gjeldende. Dette vil igjen kunne være forebyggende for mobbing i og med at elevene er trygge på hverandre og at de trives sammen med de andre i gruppa. Når omfanget av gode relasjoner er stort i en

klasse, vil sjansen for at potensielle mobbeofre har venner være større, noe som kan være med på å motvirke proaktiv aggresjon (Roland, 2014). Når alle elevene skal forbedre prestasjoner og handlinger, så er vi helt avhengig av de fellesskapene vi befinner oss i. TRYGG-modellens viktigste mål er å skape arenaer som fremmer en støttende kultur, slik at den enkelte kan finne frem til sine ressurser til glede for seg selv og fellesskapet (Neumann, 2004).

5.2 Oppstartstur

Jeg var interessert i å finne ut om en eventuell oppstartstur i 8. klasse kunne være med å bidra til et godt fellesskap i en klasse og om dette kan bidra til å redusere mobbeproblematikken. Under intervjuene kommer det fram at en oppstartstur kan virke nødvendig i startfasen, for å kunne legge grunnlag for et godt fellesskap. Følelsen av trygghet kan også styrke muligheten for samarbeid i ulike grupper innad i klassen. De mener det er viktig at læreren er leder og har styring på det som foregår. Den ene informanten kommer også med et forslag om at det kunne vært lurt med en slik tur i begynnelsen av hvert år, og det begrunnes med at det vil være enklere å opprettholde det gode miljøet. Elevene utvikler seg raskt på ungdomskolen, og de vil kanskje endre omgangskrets flere ganger. Her vil jeg si at det med empati og empatiutvikling er en viktig faktor for at elevene skal fungere i et fellesskap med forskjellige mennesker. Da er det viktig at elevene forstår andres behov og interesser, og at de har empati overfor både mennesker de liker og mennesket de liker mindre (Kinge, 2014). Dette kan bidra til at elevene utvikler toleranse og evnen til å akseptere at man har ulike forutsetninger og behov på ulike arenaer. Er man på en slik tur, vil det kunne skape relasjoner på en annen måte enn i klasserommet, og man kan som elev oppdage egenskaper hos medelever som man ellers ikke opplever i klasserommet.

5.3 Gjøre det enklere å si fra

Som nevnt tidligere i drøftingen, er det viktig at det er enkelt for elever å si fra om mobbing forekommer. Det at klassene har et godt miljø, innebærer gode relasjoner, noe som skaper trygghet for elevene. Dette med trygghet overfor lærer er en faktor som kan ha stor betydning for at elevene skal føle det naturlig å ta kontakt om det oppstår ubehagelige situasjoner eller en eventuell mobbesituasjon. Dermed vil det være viktig at lærer utøver god klasseledelse, som er med på å fremme et godt klassemiljø (Roland, 2014). Dette vil kunne øke trivselen i

gruppa og fremme elevens læring, samt være med på å redusere negative handlinger som kan oppstå. Vennskap og trygghet i klassen vil ha betydning for hvordan klassemiljøet er, og forskning viser at klasser med godt psykososialt miljø har mindre mobbing. Barn og ungdom har tillit til det et vennskap har å tilby, og dette er noe de tar med seg i klasserommet (Bostad & Pettersen, 2006). Dermed vil det se ut som trygghet, relasjoner og vennskap er grunnmuren for å danne et godt miljø som hjelper i arbeidet med å forebygge mobbing. Tryggheten man har til sine medelever, kan gjøre at et vanskelig tema som mobbing blir enklere å ta opp til diskusjon.

5.4 Empatiutvikling

For at elevene skal kunne forstå hva et annet menneske føler, er det viktig at de har empatisk forståelse for folk rundt seg. Det betyr ikke at de må like alle, men har forståelse for at alle har egne behov og interesser (Ulla Holm, 2005). I følge informantene, er det viktig at det foregår en del felles aktiviteter utenfor klasserommet, både på skolen og på fritiden. Her er det viktig at man som lærer ser elevene, og oppdager deres kvaliteter på ulike arenaer. Dette er sentralt i Urie Bronfenbrenners økologiske modell, der det handler om å se elever som dagpendler i ulike miljøer og på ulike arenaer. Når det er god lærer/elev-relasjon, vil læreren kunne oppdage elevens egenskaper, og dermed klare å ta eleven "på fersken" i å være god, både på skolen og på flere arenaer (Imsen, 2012). Dette vil kunne hjelpe eleven til å føle mestring, som igjen kan resultere i en bedre selvtillit. Da vil også eleven kunne skape seg en bedre selvoppfatning. Empati kan utvikles via vennskap. Når barn og unge omgås på ulike arenaer og ser andres egenskaper og behov, vil det være med på å danne en forståelse for hva andre tenker og føler (Tove Pettersen, 2006). Derfor kan man si at gjennom samtaler og samarbeid kan vennskap og gode relasjoner dannes, noe som kan fremme forståelsen av den andres følelsestilstand. Dette er noe vi trenger for at et sosialt fellesskap skal fungere, og som er viktig for opplevelsen av et godt fungerende læringsmiljø innad i klassen (ibid). Når det er gode relasjoner blant elevene i en klasse, betyr det at man kjenner hverandre og det vil da være vanskeligere å ikke behandle de andre som mennesker (Kinge, 2014). For at vi skal ha empatisk forståelse kan det også være relevant å kunne se hvordan andre forholder seg til deg og dine handlinger. Der kommer Georg Herbert Meads speilingsteori inn, der han mener at vi speiler oss selv i andres reaksjoner, og danner kunnskap om hvordan vi skal forholde oss til andre. Har man empatisk forståelse, vil man da kunne endre sin atferd for å ikke svekke

andres følelser i en gitt situasjon. Det Tove Pettersen (2006) nevner her om empatisk forståelse vil derfor kunne ses opp imot Imsen (2012) sin forklaring på Meads speilingsteori.

5.5 Metodekritikk

I denne bacheloroppgaven har jeg valgt å intervju elever på 10. trinn i ungdomskolen. Jeg valgte å intervju to gutter sammen og en jente alene. Jeg så raskt at guttene var usikre på hva de ville svare og så ofte på den andre, for å få bekreftelse på at de var enige om det de sa. Da jeg intervjuet jenta, fikk vi en lettere dialog, der hun snakket mye om dette temaet, og kom med mer utfyllende materiale. Via dette ser jeg at jeg kanskje burde intervjuet alle hver for seg. Jeg ser at det hadde vært verdifullt å intervjuet flere elever for å få en bredere forståelse på elevers mening om hvordan mobbingen kan forebygges i skolen. Spørsmålene i intervjuguiden min var åpen og jeg valgte å la eleven prate utover spørsmålene, og jeg føler jeg fikk gode svar med godt materiale for å se nærmere på mobbing i skolen og hvordan det kan reduseres. All forskning er for øvrig gjort med elever i én og samme klasse, noe som gjør at observasjonene ikke nødvendigvis stemmer for andre klasser og elever på skolen. Det kunne også vært interessant å intervju elever ved en annen skole for å få flere synspunkter fra andre miljøer. Mine intervju kan ikke generaliseres til andre elever, siden elevene er individuelle vesen og forteller deres egne erfaringer. Oppgaven har dermed ikke den ytre validitet (Postholm & Jacobsen, 2011). Jeg mener oppgaven er med på å forklare noe viktig, og at den bidrar til økt innsikt i mobbeproblematikken for meg, og forhåpentligvis for leserne.

5.6 Konklusjon

Resultatet av arbeidet med denne bacheloroppgaven, har gitt meg mange vinklinger på hva som er viktig å tenke på for å kunne forebygge mobbing på skolen og innad i en klasse. Informantene kom med nyttig informasjon, som var fint å se opp mot teori som også kan bekrefte en del av det elevene sier.

Mobbing er som de fleste vet et evigvarende problem, men jeg ønsket å se på faktorer som kan være forebyggende for mobbing, og høre hva elever mener kan gjøres. Informantene mente at det var de selv som kunne ordne opp i mobbing, og at det læreren sa ikke hadde stor innflytelse. Via det fant jeg mye teori og forskning om hva som må til for at fellesskapet skal være bra i en klasse og hvilke egenskaper som kan være viktig at elevene har for å skape et godt fellesskap. Har man et godt fellesskap der alle føler seg trygge på hverandre, vil det igjen

skape gode relasjoner og vennskap blant elevene. Da vil det også være enklere å ta kontakt med lærer om ubehagelige situasjoner oppstår. Tre ting som jeg føler går igjen i dette arbeidet som viktige faktorer, er trygghet, relasjoner og selvoppfatning. Min konklusjon av problemstillingen; *Hvordan kan mobbing forebygges i skolen?* blir derfor at man som lærer bør ha kompetanse om hvordan man kan danne gode relasjoner i klassen, skape trygghet hos eleven slik at de får en god selvoppfatning. Dette vil kunne være med på å skape vennskap, godt klassemiljø og et godt læringsmiljø. Dette vil være grunnleggende for at elevene skal kunne ha det bra i en klasse, og at mobbing ikke forekommer i stor grad. Når elevene har god selvoppfatning kan det se ut som de står sterkere i en eventuell mobbesituasjon. Dette betyr i praksis, at hver lærer bør jobbe aktivt med å skape et godt klassemiljø. Det vil være med på å kunne skape et godt klasse- og læringsmiljø.

Litteraturliste

Bostad, I., & Pettersen, T. (2006). *Dialog og danning*. Oslo: Spartacus Forlag

Digital Mobbing. (2011). *Medietilsynet*. Hentet 21.03.15 fra

http://www.medietilsynet.no/Documents/Trygg%20bruk/Bruk%20hue/Fakta_digital_mobbing.pdf

Drugli, May Britt. (2008). *Barn som vekker bekymring*. Oslo: Cappelen Akademiske forlag AS

Ertesvåg, S. (2014). Mobbing. *Store Norske Leksikon*. Hentet 11.03.15 fra

<https://snl.no/mobbing>

Generell del av læreplan. *Utdanningsdirektoratet*. Hentet 21.04.15 fra

<http://www.udir.no/Lareplaner/Kunnskapsloftet/Generell-del-av-lareplanen/Det-integrerte-mennesket/>

Holm, Ulla. (2005). *Empati: Å forstå menneskers følelser*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Imsen, G. (2012). *Elevens verden*. Oslo: Universitetsforlaget.

Kinge, Emilie. (2014). *EMPATI, Nærvær eller metode?*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Lillejord, S., Manger, T., & Nordahl, T. (2010). *Livet i skolen 2*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Mikkelsen, M & Åsebø, S. (2015, 14.05) Det hjelper ikke å si fra, de gjør ikke noe uansett. VG. Hentet fra <http://www.vg.no/spesial/2014/odin/>

Neumann, Brit. (2004). *TRYGG, godt fellesskap – god læring*. Oslo: J. W. Cappelens Forlag AS

Ogden, Terje. (2012). *Klasseledelse*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Olsen, M. I., & Traavik, K. M. (2010). *Resiliens i skolen*. Bergen: Fagbokforlaget.

Olweus, Dan. (2010). *MOBBING i skolen*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Opplæringslova. (1998). *Lovdata*. Hentet 07.04.15 fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61?q=mobbing+i+skolen>

Richard, A. S., & Patricia, A. S. (1992). *Livet i klasserommet*, oversatt av Torvald Kambestad. Gjøvik: J. W. Cappelens Forlag AS

Roland, E. (2014). *Mobbingsens Psykologi*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Slemmen, T. (2010). *Vurdering for læring i klasserommet*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Storfjord, E. M., & Storfjord, P. (1997). *Stopp mobbingen*. Bergen: Fagbokforlaget
Vigmostad & Bjørke AS

Vedlegg 1

Intervjuguide

- Hvordan tror dere mobbing kan forebygges?
- Hvem kan forebygge/bremse mobbingen?
- Felleskapsbygging?
 - o Er det forebyggende?
 - o Hvordan kan det gjøres?
 - o Hva om klassen reiser på tur i starten av 8. klasse?
- Er trygghet viktig?
- Hvordan og hvem kan skape trygghet?
- Hvordan kan vi hjelpe de som mobber
- Hvordan kan vi hjelpe de som blir mobbet?

Vedlegg 2

Saksbehandler: Arve Thorshaug
E-post: arve.thorshaug@hint.no
Telefon: 74022700
Kontoradresse:

Vår dato: februar 2015
Vår ref.:
Deres dato:
Deres ref.:

Mottakere:

Foreldre/foresatte ved skoler som er involvert i studenters bachelorarbeid ved Høgskolen i Nord-Trøndelag

BACHELORARBEID SOM DEL AV GRUNNSKOLELÆRERUTDANNING VED HØGSKOLEN I NORD- TRØNDELAG

Studentene ved Grunnskolelærerutdanninga ved Høgskolen i Nord-Trøndelag skal i løpet av vårsemesteret tredje studieår gjennomføre et bachelorarbeid som blant annet innebærer et skriftlig arbeid. Arbeidet skal være profesjonsrettet og forankret i fag. Arbeidet er individuelt, og studentene har en faglærer ved HiNT som veileder.

I løpet av vårsemesteret vil enkelte av studentene gjennomføre datainnsamling ute i skoler. Dette dreier seg om små forskningsprosjektet der de enten foretar intervjuer, observerer eller benytter spørreskjema. Informasjonen de samler inn, skal danne grunnlaget for deres bacheloroppgave. Studentenes bacheloroppgaver kan også inngå i mindre forsknings- og utviklingsprosjekter i regi av faglærere ved høgskolen.

Under informasjonsinnsamlinga følges anonymiseringsprinsippene i Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste (NSD), og det noteres ingen navn på personer eller annen informasjon som gjør at enkeltpersoner kan identifiseres. Deltakelse i intervju eller spørreskjemaundersøkelser vil være frivillig, men vi håper selvsagt at flest mulig vil delta. Foreldre/foresatte som ikke ønsker at sitt barn skal bli involvert, må gi aktivt melding til skolen om dette.

Skoler som er involvert i studenters bachelorarbeid, vil få et eksemplar av den ferdige bacheloroppgaven, samt bli invitert til deltakelse i et "Mini FoU i praksis"-seminar i siste halvdel av april 2014.

Vi håper på velvillig bistand i studentenes bachelorarbeid.

Levanger, februar 2015

Arve Thorshaug
Studieleder Grunnskolelærerutdanningen

Postadresse:
Høgskolen i Nord-Trøndelag
Postboks 2501
7729 Steinkjer

Fakturaadresse:
Høgskolen i Nord-Trøndelag
Fakturmottak
Postboks 376 Alnabru
0614 Oslo

Kontakt:
(+47) 74 11 20 00 (st.)
(+47) 74 11 20 01 (saks)
postmottak@hint.no
www.hint.no

Organisasjonsnr:
971 575 905